

ÜNİVERSİTELERDEKİ HAVACILIK BÖLÜMLERİNİN SEKTÖRLE İŞBİRLİĞİ

Mustafa ŞAHİN^{a,*}, Ertuğrul KARATAY^b, Paşa YALÇIN^c ve Yusuf KIRTILIOĞLU^d
^{a,*} Erzincan Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Erzincan, Türkiye, E-posta: mustafasahin@erzincan.edu.tr
^b Erzincan Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Erzincan, Türkiye, E-posta: ekaratay@erzincan.edu.tr
^c Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye, E-posta: pyalcin@erzincan.edu.tr
^d Erzincan Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Erzincan, Türkiye, E-posta: ykirtiloglu@erzincan.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı; Türkiye'deki sivil havacılık okullarının son 10 yıldaki gelişimini ve sivil havacılık sektörüyle olan ilişkisini incelemek, gelecek yıllardaki muhtemel konularını öngörüp, üniversite ve havacılık sektörlerinin arasındaki ilişkinin önemine vurgu yapmaktır. Bu bağlamda çalışmada Türkiye'deki sivil havacılık sektörünün kronolojik gelişmelerine ve sivil havacılık eğitimindeki ilerlemelere yer verilmiştir. Teknolojinin gelişimine paralel olarak sivil havacılık sektörü de büyük bir hızla gelişmektedir. Havacılık sektöründeki gelişmelere bağlı olarak kalifiye elemana olan ihtiyaçta artmaktadır. Bu elemanlara olan ihtiyaç, ülkemizde sivil havacılık ile ilgili liseler, iki yıllık meslek yüksekokulları, dört yıllık yüksekokullar ve fakültelerden tedarik edilmektedir. Bu okullar sektörün ihtiyacı olan tekniker, teknisyen, kabin memuru, yer hizmetleri personeli ve mühendis ihtiyacı ne kadar gidermeye çalışılsa da hızla büyüyen havacılık sektörünün talepleri karşısında yetersiz kalmaktadır. Sektördeki eleman ihtiyacının giderilmesi için özel havacılık okulları kurulmuştur. Tüm bu okulların kurulma kararı sektörün ihtiyaçları göz önünde bulundurularak SHGM ve sektördeki firmalarla yapılan görüşmeler sonucu verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sivil havacılık sektörü, Havacılık okulları, SHGM

Abstract

The aim of this study is examine of civil aviation schools in Turkey past 10 years, to predict probable case about civil aviation and to emphasize the importance of civil aviation sector. In this study researched the chronological development of the civil aviation sector in Turkey and are given the advances in civil aviation training. In parallel with the development of technology in the civil aviation industry is developing at a great pace. Depending on the developments in the aviation industry has increased the need for qualified personnel. The need in aviation sector is supplied from high schools, vocational schools, four-year colleges and faculties. These schools are in need of industry technicians, technicians, cabin attendant, ground service personnel and engineers tried to correct what needs up before the demands of the rapidly growing aviation sector are insufficient. In order to eliminate the need for staff in the sector of private aviation school was established. All of these schools decided to established conversation between SHGM and companies for needing aviation sector.

Keywords: Civil aviation sector, Aviation schools, SHGM

1. Giriş

Yapılan araştırmalar doğrultusunda uçak kazalarının nedenlerinin %80'inin insan kaynaklı, kalan %20'lik kısmının ise makine kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. Görüldüğü gibi kazaların büyük kısmının insan faktörlü olmasından dolayı kazaları önlemede en önemli iki unsurun doğru personel seçimi ve seçilmiş personelin eğitimi olduğu aşikârdır. Havacılık sektörünün gelişmesine tam karşılık veremeyen kaynaklar, staj olanaklarının azlığı, profesyonel yöneticilik beceri eksiklikleri ve teknik eğitim dışındaki eğitimlerin azlığı personel seçimine engel teşkil eden unsurlardır. 1970'de şimdiki adıyla EASA, eski adıyla JAA olan Avrupa Sivil Havacılık otoritesi personel seçiminde engel teşkil eden unsurları ortadan kaldırmak amacıyla İnsan Faktörleri, Teknik Değişiklikler, Sivil Havacılık Kuralları, Şirket Dokümantasyon Formları, DGR ve Yakıt Tankı Emniyeti gibi eğitimleri zorunlu hale getirmiştir [1].

Ülkemizde bir kişinin sivil havacılık sektöründe istihdam ettirilebilmesi için yukarıda bahsedilen zorunlu eğitimleri alması gerekmektedir. Havacılık alanındaki EASA'nın alınmasını zorunlu hale getirdiği bu eğitimleri vermek amacıyla çeşitli yükseköğretim kurumları kurulmuştur. Bu eğitimlerin alınmasına öncülük eden programlar başta İstanbul Teknik Üniversitesi Uçak ve Uzay Bilimleri Fakültesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Havacılık ve Uzay Mühendisliği Bölümü, Anadolu Üniversitesi Sivil Havacılık Yüksekokulu ve Erciyes Üniversitesi Sivil Havacılık Yüksekokuludur. Havacılık sektöründeki hızlı gelişime paralel olarak sektörde istihdam edilecek personele olan talepte artmıştır. Yukarıdaki üniversitelerin havacılık sektöründeki hızla artan personel talebine cevap verememesinden dolayı çeşitli üniversitelerde havacılıkla ilgili yükseköğretim programları açılmıştır. Günümüzde havacılıkla ilgili eğitim veren üniversite sayısı 34'e ulaşmış olup, bunlardan 12'si lisans düzeyinde, 22'si ise 2 yıllık düzeyde eğitim vermektedir [2].

2. Ülkemizde Havacılık Eğitimi Tarihi

21 Nisan 1932'de İlk Türk Sivil Tayyare Mektebi kuruldu. İki kız olmak üzere 12 öğrenci kaydoldu ve 27 Eylül 1932'de eğitim ve öğretime başlandı. Okulun gayesi Türk gençliğini havacılığa alıştırmak, tayyareci kuşaklar yetiştirmek ve Türkiye Cumhuriyeti hava ordusuna katkı sağlamaktır. Eğitim büyük bir atölyede teorik ve uygulamalı olarak yapıyordu. Kalamış'ta bir hangar ve uçuş alanı olarak kullanılan küçük bir saha, aynı zamanda Fikirtepe'de uçuş alanı vardı. Öğrencilerinden Sait Bayav, Tevfik Artan, Muammer Öniç, Osman Kandemir, ilk kadın tayyarecimiz Bedriye Gökmen ve kızı (yeğeni) Erbe yalnız uçmayı başarmışlardı. Vecihi Sivil Tayyare Okulu parasal sorunlardan ve yetiştirdiği öğrencilerin diplomalarına denklik veremedi ve kapandı [3].

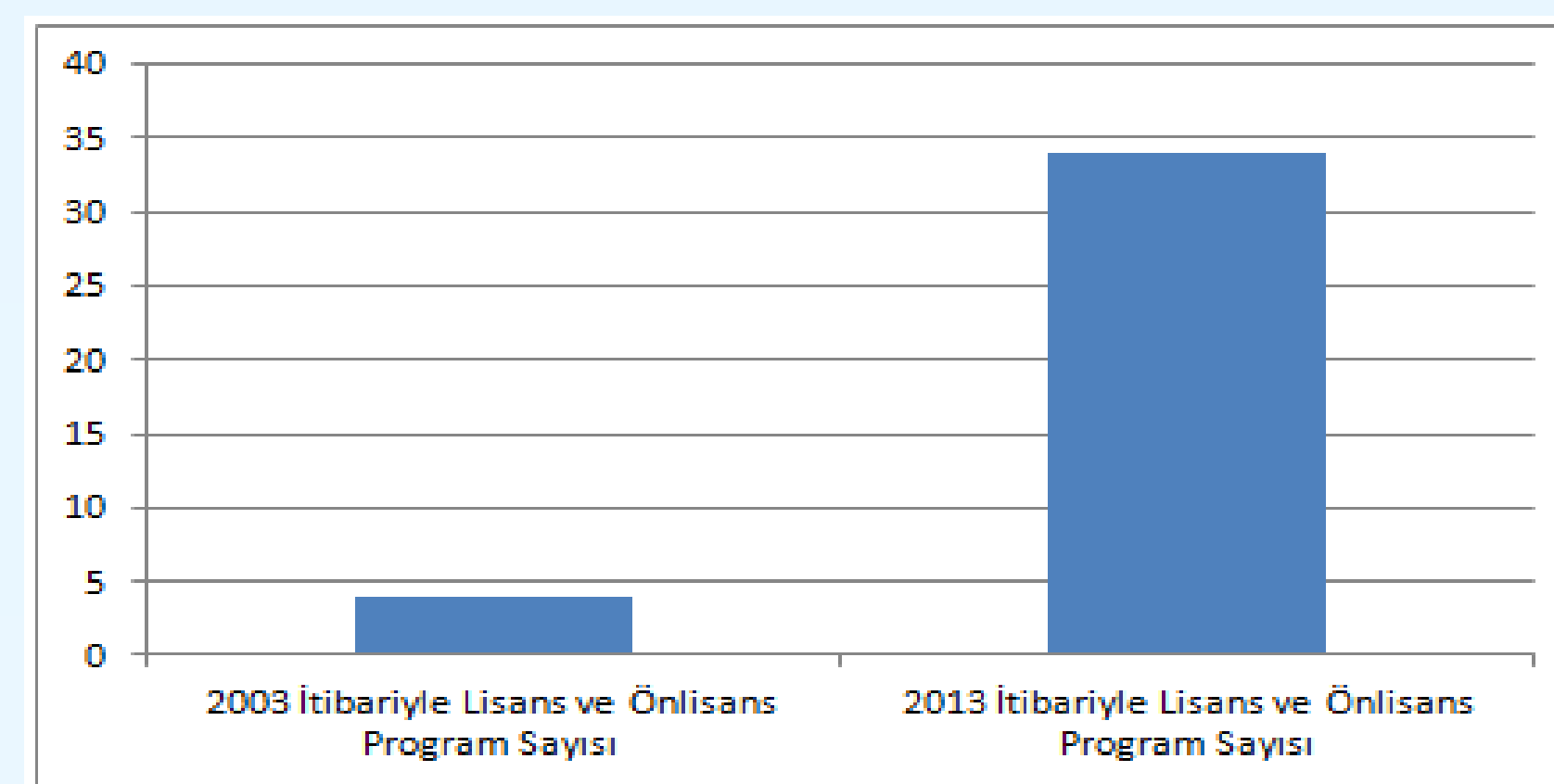
Şekil 1. Kadıköy sivil tayyare mektebinin yetiştirdiği tayyareciler.

Türk Hava Kurumu, 1937 sonbaharında mühendislik eğitimi için Hürkuş'u Almanya'ya gönderdi. Vecihi Hürkuş, Weimar Mühendislik Mektebi'ne ihtisas sınıfından başlatıldı ve iki yıl sonra da mezun oldu. 27 Şubat 1939'da Tayyare Makine Mühendisliği diplomasını aldı ve Türkiye'ye döndüğünde Bayındırlık Bakanlığı'na başvurarak, "Tayyare Mühendisliği Ruhsatnamesini" almak istedi. Ancak yetkililer, "iki yılda mühendis olunmaz" diye bir gerekçe ile kabul etmedi. Mühendisliğini Danıştay kararı ile kabul ettirdi. 1940'lı yıllarda 2. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi, 1950'lerden sonraki petrol krizleri havacılığın arzu edilen ve öngörülen seviyeye çıkmasını engellemiştir. Havacılık alanında yaşanan tüm bu olumsuzluklar havacılık sektörünü sekteye uğratmış ve buna bağlı olarak havacılık eğitim alanını da olumsuz etkilemiştir. Bu olumsuzluklardan dolayı yaklaşık 40 yıl Türkiye'de havacılık eğitimiyle ilgili hiçbir ilerleme kaydedilememiştir. Bu 40 yıllık duraksamamın ardından 1980'li yıllara gelindiğinde toplumun ekonomik ve bilimsel gelişimine katkıda bulunmak için hava/uzay araçlarının tasarımı, üretim ve test edilmesini içeren havacılık/uzay bilimlerinde öğrencilere eğitim vermek ve araştırma yapmak amacıyla ODTÜ Havacılık ve Uzay Mühendisliği kuruldu [4]. Ardından çağdaş, yenilikçi düşünce yapısına sahip, sosyal nitelikleri kuvvetli, ulusal ve uluslararası düzeyde bilimsel çalışmalar yapabilmeyen, sağlam bir mühendislik formasyonuna sahip elemanlar yetiştirmek amacıyla 1981 yılında İTÜ'de Uçak ve Uzay Bilimleri Fakültesi kuruldu. Bu fakültelerin kuruluş amacı; uçak sanayinin geliştireceği yeni tip uçakların tasarımı ve üretimi konularında mühendisler yetiştirmek, uçak ve havacılıkla ilgili araştırma ve uygulama çalışmalarını yürütmektir. Aynı zamanda, sivil ve askeri kuruluşlarda, dünya çevresinde yörüngeye konacak insanlı ve insansız hava-uzay araçlarını, bunları yörüngeye koyacak roketleri tasarlayan ve inşa eden, görev ve yol planlarını hesaplayan, sürekli kontrol ederek görevlerini yerine getirmelerini sağlayan mühendisler yetiştirmektedir [5].

3. Havacılık Sektöründeki Gelişmelere Paralel Olarak Son Yıllarda Havacılık Okullarının Durumu

1986 yılına gelindiğinde şu andaki adıyla Anadolu Üniversitesi Havacılık Ve Uzay Bilimleri Fakültesi olan Eskişehir Yüksekokulu olarak kuruldu; Uçak Motoru, Uçak Gövdesi, Uçak Elektrik, Uçak Elektronik, Hava Kontrolörü, Yer Hizmetleri, İkrar, Kargo ve Pilotaj olmak üzere 9 bölümlle eğitime başladı. Pilotaj bölümü ise ilk kez 1987 öğretim yılından itibaren öğrenci almaya başladı [7].

1994 yılına gelindiğinde ise şu andaki adıyla Erciyes Üniversitesi Sivil Havacılık Yüksekokulu olan Sivil Havacılık Meslek Yüksekokulu kuruldu; Uçak Gövde, Uçak Motor, Uçak Elektrik ve Uçak Elektronik olmak üzere 4 bölümlle eğitime başladı [8]. 21 YY' a gelindiğinde havacılık sektöründeki gelişmelerin beklenenden hızlı olmasından dolayı mevcut havacılık eğitimi veren üniversiteler gerekli personel ihtiyacı talebine cevap veremez hale geldi. Sektördeki personel açığını gidermek amacıyla Kocaeli üniversitesinin öncülüğünde çeşitli üniversitelerde havacılık alanında eğitimi veren bölümler açıldı. Bugün havacılık alanında eğitim veren okulların sayısı önlisans ve lisans düzeyinde 34 (Şekil 2), bu sayı liseler dâhil olmak üzere 42'ye ulaşmıştır [2].

Şekil 2. 2003-2013 yılları arasındaki havacılık programlarının değişimi

4. Havacılık Okulları ve Havacılık Sektörü Arasındaki İşbirliği

Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü sektörle yapmış olduğu görüşmeler neticesinde havacılık okullarına Hava Aracı Bakım Eğitimi Kuruluşları Yönetmeliği (SHY-147) belgesini zorunlu kılmıştır. Bu belgenin zorunlu kılınmasının sebebi giriş kısmında

belirtmiş olduğumuz alınması gereken zorunlu eğitimleri öğrencilerin öğrenim süresi boyunca alıp sonrasında oluşacak zaman kayıplarının önüne geçmektir. Ülkemizde havacılık alanında eğitim veren okullardan Erciyes Üniversitesi Sivil Havacılık Yüksekokulu ve Anadolu Üniversitesi Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi, ulusal sivil havacılık otoritesi olan Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün zorunlu kıldığı Hava Aracı Bakım Eğitimi Kuruluşları Yönetmeliği (SHY-147) belgesine sahiptirler. Bu okul öğrencileri Hava Aracı Bakım Lisansına sahip olarak mezun olmaktadır. Bu lisans sayesinde mezunlar havacılık sektöründe diğer havacılık okulları mezunlarına göre bir adım önde çalışmaya başlamaktadırlar. Aşağıdaki şekil 3'de de görüldüğü üzere sektörle yapılan işbirliğine paralel olarak istihdam edilen personel sayısı artmıştır. İstihdam edilen kalifiye eleman artışına bağlı olarak havacılık sektöründen elde edilen ciro da artmıştır.

Şekil 3. Havacılıkta sektörel gelişim ve ciro

5. Sonuç ve Öneriler

2013 yılına kadar son 10 yılda ülkemizdeki uçak sayısı 162'den 350'ye ulaşmıştır [9]. Uçak sayısındaki bu artış istihdam alanındaki personel ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. 2003 yılında ülkemizde havacılık sektöründe istihdam edilen personel sayısı 64.617 iken 2013 yılı itibarıyla 151.000'e ulaşmıştır [10]. Aynı şekilde istihdam edilecek personel sayısına paralel olarak havacılık eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının sayısı da 4'den 34'e yükselmiştir. Uçak üretici firmaları Boeing ve Airbus'ın 2030 yılı tahminlerine göre dünyada ticari amaçlı uçakların sayısının 70.000'e ulaşacağı öngörülmektedir [11]. Bu tahminler doğrultusunda sektör için gerekli kalifiyeli personel talebinde artış olacağı aşikârdır [12]. Bu talebin karşılanabilmesi için havacılıkla ilgili eğitim veren okulların sayısının hızlı bir artış göstereceği öngörülmektedir. Tüm bu veriler ışığında sivil havacılık sektörünün hızlı bir büyüme kat ettiği ve bu büyümeye paralel olarak havacılık eğitimi veren okullara olan talebinde artışı görülmektedir.

Bu okulların popülaritesinin devam etmesi için gerekli olan sentetik eğitim araçları ve pratik eğitim uygulama merkezlerinin sayısının artırılması gerekmektedir.

Kaynaklar

- [1] Uzunoglu, Ö., 2008, 'Havacılık Sektöründe Eğitim ve Önemi', HaSeM'08 Kayseri VII. Havacılık Sempozyumu, KAYSERİ
- [2] ÖSYM, '2013-ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu', <http://www.osym.gov.tr/ana-sayfa/1-0/20140224.html>, son erişim tarihi 24 Şubat 2014.
- [3] Moment, 2011, 'Türk havacılık tarihinin dönüm noktası: Vecihi Hürkuş', 33. Sayı.
- [4] Bediye Tahir Gökmen, <http://www.tayyareci.com/bedriye.htm>, son erişim tarihi: 23.04.2014.
- [5] ODTÜ, 'ODTÜ Tanıtım Günleri', 2007, <http://www.metu.edu.tr/tr>, son erişim tarihi 24 Şubat 2014.
- [6] İTÜ, 'Uçak ve Uzay Bilimleri Fakültesi Taihçesi', <http://www.itu.edu.tr/akademi/fakulteler/ucak-ve-uzay-bilimleri-fakultesi>, son erişim tarihi 24 Şubat 2014.
- [7] Anadolu Üniversitesi, Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi, <http://www.anadolu.edu.tr/akademik/birim/genelBilgi/311/1/1>, son erişim tarihi: 25.02.2014
- [9] Çınar, A., 2013. Devlet Hava Meydanları İşletmesi, 2003-2013 Yılları Arası Türkiye'de Sivil Havacılığın Gelişimi, Erzincan.
- [8] Erciyes Üniversitesi, Sivil Havacılık Yüksekokulu, <http://havacilik.erciyes.edu.tr/>, son erişim tarihi: 25.02.2014
- [10] UDHB, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, 2012. Havacılık Gelişim Raporu, Ankara.
- [11] Airbus Current Market, Global Market Forecast 2013-2032, <http://www.airbus.com/company/market/>, son erişim tarihi 20.02.2014.
- [12] Boeing Current Market Outlook, Global Market Forecast 2013-2030, <http://www.boeing.com/boeing/commercial/cmo/>, son erişim tarihi: 20.02.2014.